

ALTERNATYWNA PARTYCYPACJA NGO W ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH

DLA RODZIN

Projekt Wzmocnienie Kompetencji – *Alternatywna
partycypacja NGO w rozwoju usług społecznych dla rodzin*
dofinansowany ze środków Programu Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021 – 2030.

ALTERNATYWNA PARTYCYPACJA NGO W ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH DLA RODZIN

TRAJEKTORIA

wzmacniania kompetencji NGO na rzecz rozwoju i świadczenia usług społecznych w latach 2019-2024

2019-2020

- Ustawa z dn. 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez Centrum Usług Społecznych (Dz. U. 2019 r., poz. 1818).
- Pierwsze Centra Usług Społecznych na Lubelszczyźnie oraz powołanie Konwentu Centrów Usług Społecznych – platformy współpracy jednostek oorganizacyjnych zarządzających usługami społecznymi.

lipiec 2021
– grudzień 2022

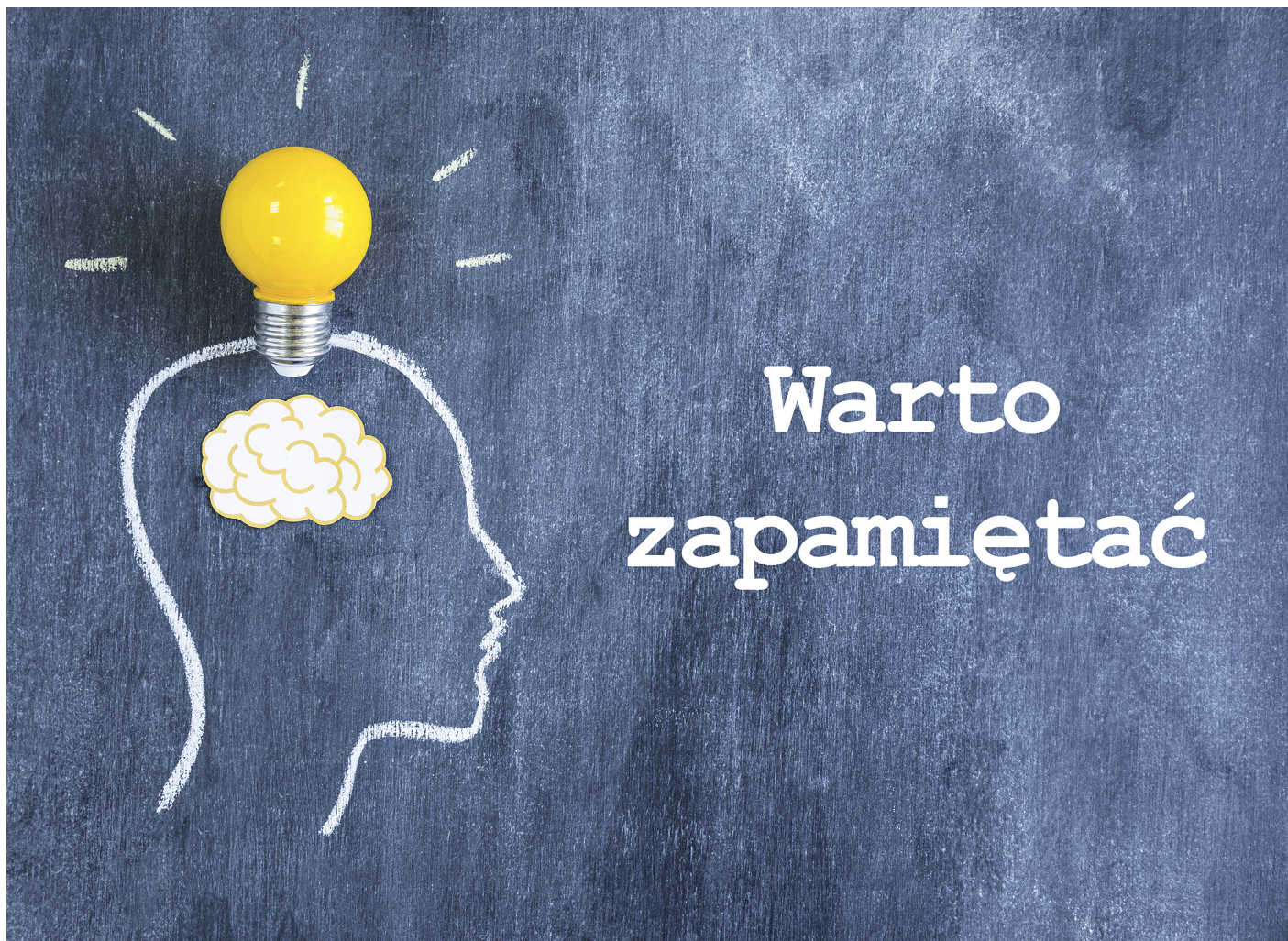
- Kierunkowy dokument pn. „Strategia Partycypacji w rozwoju lokalnych usług społecznych” – wskazówki jak przygotować się do współpracy z nowymi jednostkami koordynującymi lokalne systemy świadczenia usług społecznych – CUSami.
- Proponowane narzędzia dla NGO: (a) Lider NGO ds usług społecznych, (b) Karta Atrybutów NGO, (c) Portfolio – Specjalizacja NGO w usługach społecznych.

lipiec 2022
– marzec 2024

- Kierunkowy dokument pn. „Model Alternatywnej Partycypacji NGO w rozwoju lokalnych usług społecznych” – scenariusze i narzędzia współpracy w czasie fakultatywności decyzji JSTo rodzaju jednostki odpowiedzialnej za usługi społeczne (CUS lub OPS)
- Proponowane narzędzia dla NGO: (a) nowe profesje kadr – Menedżer ds. Usług Społecznych, (b) Resercher ds. Potrzeb Mieszkańców, (c) własna Indywidualna Strategia Partycypacji

Efekt

- Liderzy i organizacje pozarządowe przygotowani do wprowadzania alteranatywnych scenariuszy włączania się w procesy planowania i realizacji usług społecznych w czasie odchodzenia od selektywności wsparcia na rzecz jego powszechności, tj. w czasie I i II etapu korczącej zmiany systemowej.

USŁUGI SPOŁECZNE

to działania, czynności skierowane na człowieka, których celem jest kształtowanie i wzbogacanie jego zasobów fizycznych i intelektualnych, w wyniku których tworzy się kapitał ludzki, prowadzone w zakresie i w obszarach wskazanych w ustawie z dn. 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. 2019 poz. 1818).

USŁUGI SOCJALNE

to działania przeznaczone na zaspokajanie życiowych potrzeb człowieka, zwłaszcza osób i grup słabszych, zapewniające ochronę przed ogólnymi i szczególnymi zagrożeniami dla życia oraz pomagające w realizacji osobistych wyzwań w sytuacjach kryzysowych – usługi socjalne są kluczowymi instrumentami ochrony podstawowych praw i godności człowieka.

SPIS TREŚCI

Słowo wprowadzenia

– dr Paweł Wiśniewski, Prezes JSNP Humanus 6

CZĘŚĆ I

– ELEMENTY KONCEPCYJNEGO MODELU

Oś czasowo-zadaniowa modelowej inicjatywy 8

Istota Modelu Alternatywnej Partycypacji 10

Modelowe specjalności kadr NGO 13

- Menegar ds. Usług Społecznych 13
- Researcher ds. obywatelskich potrzeb 15

Sine qua non wzajemnych relacji pomiędzy NGO
a Instytucją Zarządzającą usługami społecznymi 16

Pozycja NGO na lokalnym rynku usług
społecznych – zdolność oraz gotowość
do nowych kryteriów dostępu do usług 18

Indywidualna Strategia Partycypacji NGO
– samookreślenie własnej roli w lokalnym
systemie usług społecznych 19

CZĘŚĆ II

– REALCJA Z TESTU MAP

Lokalizacja działań testowych MAP 20

Sektor NGO w Teście MAP – notki informacyjne 21

Ocena testowych działań
– wybrane tezy z Raportu Końcowego Testu MAP 23

Kilka zidentyfikowanych barier
w Teście MAP o charakterze ogólnokrajowym 26

Eksperti MAP do Państwa dyspozycji 27

SŁOWO WPROWADZENIA

Dr Paweł Wiśniewski
Prezes JSNP Humanus

Od samego początku wprowadzania rozwiązań ustawy z 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U 2019, poz. 1818) środowisko organizacji pozarządowych Lubelszczyzny, w tym ich główni liderzy aktywnie uczestniczą w wypracowywaniu i wdrażaniu modelowych instrumentów, ułatwiających współpracę w obszarze usług społecznych. Ostatnie cztery lata nazywane są przez Autorów Ustawy jako krocząca zmiana systemowa, która jak twierdzi M. Rymśza ma urealnić cztery zasady ich świadczenia¹:

- ✓ Zasada 1 – odejście w gminach od dominacji selektywności wsparcia na rzecz zasady jego powszechności,
- ✓ Zasada 2 – personalizacja wsparcia usług i działań wspomagających, przy nadrzędnej roli wspólnego z mieszkańcami opracowywania programów usług wraz z diagnozą potrzeb i konsultacji społecznych,
- ✓ Zasada 3 – integracja w gminach różnych usług społecznych przy wykorzystaniu potencjału lokalnych usługodawców przez jednego koordynatora zarządzającego nimi,
- ✓ Zasada 4 – otwartość systemu instytucjonalnego pomocy społecznej na współpracę z podmiotami innych obszarów usług, w tym z zakresu zdrowia, rehabilitacji, kultury i rekreacji i sportu.

Bardzo ważnym założeniem kroczącej zmiany systemowej jest możliwość korzystania przez Gminy z zasady fakultatywności decyzji, co do kształtu i rodzaju jednostki organizacyjnej, która będzie odpowiedzialna za koordynację i zarządzanie usługami społecznymi.

Takie podejście powoduje, że na mapie kraju pojawiać się będą terytoria, na których dominująca rola zarządzania usługami społecznymi powierzana będzie nowym strukturom – Centra Usług Społecznych oraz takie, na których nadal dominować będą nieprzekształcone dotychczasowe ośrodki pomocy społecznej również koordynujące usługi społeczne dla swoich mieszkańców². Obie sytuacje oznaczają alternatywność wariantów współpracy przy organizacji systemu usług społecznych, przy czym stroną która będzie musiała się dopasować do zachodzących zmian jest sektor organizacji obywatelskich.

Stąd też, korzystając z możliwości Programu NOWEFIO na lata 2021-2030 udało się w okresie 2022-2023/24 kontynuować wcześniejsze prace związane z procesem przygotowania organizacji pozarządowych do alternatywności rozwiązań instytucjonalnych w obszarze usług społecznych. Temu zamiarowi służy wykonywany przez Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy

¹ M. Rymśza: Centra Usług Społecznych – krocząca zmiana systemowa, w: Wiadomości Społeczne, Nr 1 (24)2021, s. 8, <http://ptps.org.pl> [15.06.2023]

² W nie każdej gminie zdecydowano się przystąpić do pilotażu CUS – przykładowa wypowiedź Dyrektora MOPS: „Nie od dzisiaj wiadomo, że często dochodzi do sytuacji, w której jedną rodziną interesuje się kilka instytucji. (...). Więcej – wspólny udział przedstawicieli różnych zakopiańskich instytucji (instytucji zarówno z poziomu gminy jak i powiatu) w projekcie „Koopercje 3D” spowodował, że nawiązano pozainstytucjonalne kontakty, nawzajem poznaliśmy swoje możliwości i kompetencje co pozwala nam do dzisiaj współdziałać pomimo, że projekt został oficjalnie zakończony (...). mamy wspólną bazę i doświadczenia na których możemy budować owocną współpracę, dlatego nie widzieliśmy potrzeby utworzenia CUS na terenie Zakopanego.”, w artykule pt.: Centrum usług społecznych? Zakopane jest na „nie”, Wiadomości Społeczne, Nr 1 (24)2021, s.79, <http://ptps.org.pl> [28.06.2023]

HUMANUS projekt pn.: Model Alternatywnej Partycypacji w rozwoju usług społecznych, z następująco obranym celem: synergiczne wzmocnienie pozycji organizacji obywatelskich w regionalnej polityce rozwoju usług społecznych poprzez wzrost ich kompetencji, a także wzrost partycypacji liderów (obywateli) w planowaniu i świadczeniu usług społecznych w warunkach alternatywnej infrastruktury zarządzającej nimi.

Proponowane w ramach obecnego projektu narzędzia i instrumenty są wypełnieniem modelowej synergii pomiędzy nimi a rezultatami osiągniętymi w latach 2021/2022, wpisanymi w poprzednią inicjatywę pn.: Strategia Partycypacji w lokalnym rozwoju usług społecznych. Dzięki połączeniu rezultatów obu inicjatyw organizacje pozarządowe mają obecnie do dyspozycji zbiór modelowych narzędzi i instrumentów składający się z takich m.in. propozycji jak:

- ✓ instrument pn.: Scenariusz indywidualnej strategii partycypacji – czyli wybór roli jaką dana organizacja pozarządowa spełniać będzie wobec instytucji zarządzającej usługami społecznymi,
- ✓ instrument pn.: Karta Usług i Kryteriów Dostępu – czyli materiał analityczny pozwalający określić organizacji pozarządowej rodzaje usług i kryteria dostępu jakie może zastosować we współpracy z instytucją zarządzającą w gminie usługami,
- ✓ instrument pn.: Organizacyjne specjalności NGO w obszarze współpracy w usługach społecznych – czyli propozycje wprowadzenia w struktury organizacyjne nowych specjalności takich jak: Meneger ds. Usług Społecznych oraz Researcher ds. Obywatelskich Potrzeb,
- ✓ instrument pn.: Karta Atrybutów NGO w obszarze współpracy w usługach społecznych – czyli materiał analityczny będący informacją dla instytucji zarządzającej usługami społecznymi

(CUS bądź OPS) o potencjale partnera.

Proponowane kolejne instrumenty, ułatwiające dostosowanie się do zachodzących zmian w infrastrukturze instytucjonalnej usług społecznych na obszarze gmin poddane były testowi, co pozwoliło zebrać szereg uwag i wniosków, które będą dalej poddane analizom.

Taki scenariusz dalszych prac zapewniła stała współpraca wielu partnerów skupionych wokół Obserwatorium CUS Regionu Lubelskiego, którego zadaniem jest prowadzenie działalności informacyjnej, doradczej i poradnictwa dla organizacji pozarządowych nie tylko z Lubelszczyzny.

Oddając do Państwa dyspozycji niniejszy Biuletyn Projektu, pragnę podziękować Wszystkim, którzy uczestniczyli w okresie 2020-2024 w inicjatywach wzmocnienia kompetencji organizacji pozarządowych w sferze usług społecznych. Szeroki udział grona organizacji jak i przedstawicieli instytucji polityki społecznej potwierdził potrzebę wzajemnej wymiany doświadczeń i wspólnego wypracowywania uniwersalnych modelowych narzędzi przygotowywania struktur organizacji pozarządowych do warunków kroczącej zmiany systemowej.

Pragnę także wspomnieć o dobrej i trwałej współpracy środowiska organizacji pozarządowych z Polskim Towarzystwem Polityki Społecznej, a szczególnie z przedstawicielami Zarządu Głównego w osobach: Pani Joanny Lizut i Mirosława Grewińskiego. Bez ich aktywnego doradztwa trudno byłoby mierzyć się z nową problematyką i uzyskać planowane rezultaty.

/-/ dr Paweł Wiśniewski

CZĘŚĆ I

ELEMENTY KONCEPCYJNE MODELU

Oś czasowo-zadaniowa modelowej inicjatywy

Przed rozpoczęciem obecnego Projektu organizacje pozarządowe Lubelszczyzny, ale nie tylko one, zostały wyposażone w instrumentarium ułatwiające przystosowywanie się do współpracy nowymi jednostkami organizacyjnymi gmin, zwanymi wg ustawy z 19 lipca 2019 r. – centrami usług społecznych.

Czasowe pozostawienie fakultatywności decyzji JST co do wyboru typu jednostki zarządzającej usługami społecznymi (CUS lub OPS) a także zasady sukcesywnego odchodzenia od selektywności wsparcia, wymusiło i jednocześnie stymulowało prace nad kolejnym pakietem instrumentów dla NGO, których bardziej odpowiada rzeczywistej sytuacji na obszarze gmin. Ten pakiet jest zbiorem specyficznych podpowiedzi, koncentrujących się m.in. na problematyce:

1) uniwersalnego przygotowania struktur organizacyjnych NGO do wariantowej współpracy, w zależności od typu drugiej strony (CUS lub OPS),

2) konstruowania ofert usług adekwatnych do zastanych na

danym terytorium zasad dostępu do nich (np. CUS – preferowanie powszechności, OPS – kroczące odchodzenie od selektywności).

3) otwarcia się organizacji pozarządowych na minimalizowanie reguły selektywności pomocy i wsparcia, szczególnie w kompleksie działań wspierających.

Generalnie należy wskazać, że pakiet nowych propozycji nazywany Model Alternatywnej Partycypacji (dalej: skrót MAP), to kierunek preferowania poszerzania grup usługobiorców, a więc działań i czynności nakierowanych na jednostkę bez względu na „kryterium dochodowe” a jednocześnie gwarantujących wsparcie takim osobom/lub grupom mieszkańców, które potrzebują pomocy zewnętrznej z uwagi na inne kryteria niż dochody (np. seniorzy).

Konstrukcja MAP powstała w wyniku działań teoretyczno-praktycznych, które na osi czasowo-zadaniowej tworzyły zorganizowany chronologiczny układ zdarzeń. W tym układzie można odnaleźć następujące punkty:

STYCZEŃ 2023
–
MARZEC 2024

○ DZIAŁANOŚĆ PUNKTU EDUKACYJNO-INFORMACYJNEGO
MAP WSPÓŁPRACUJĄCEGO Z OBSERWATORIUM CUS
LUBELSZCZYZNY

LISTOPAD 2022
–
KWIECIEŃ 2023

○ TEST MODELU ALTERANTYWNEJ PARTYCYPACJI
W GMINACH

MAJ 2023
–
GRUDZIEŃ 2023

○ UPOWSZECHNIANIE REZULTATÓW, W TYM OPRACOWANIE
PN. : „ZESZYT REKOMENDACJI DLA WSPÓŁPRACY
NGO Z INSTYTUCJAMI ODPOWIEDZIALNYMI ZA USŁUGI
SPOŁECZNE W GMINACH”

STYCZEŃ 2024
–
MARZEC 2024

○ ETAP WDRAŻANIA MODELU MAP – KONFERENCJE
REGIONALNE Z INSTYTUCJAMI POLITYKI SPOŁECZNEJ

Istota Modelu Alternatywnej Partycypacji

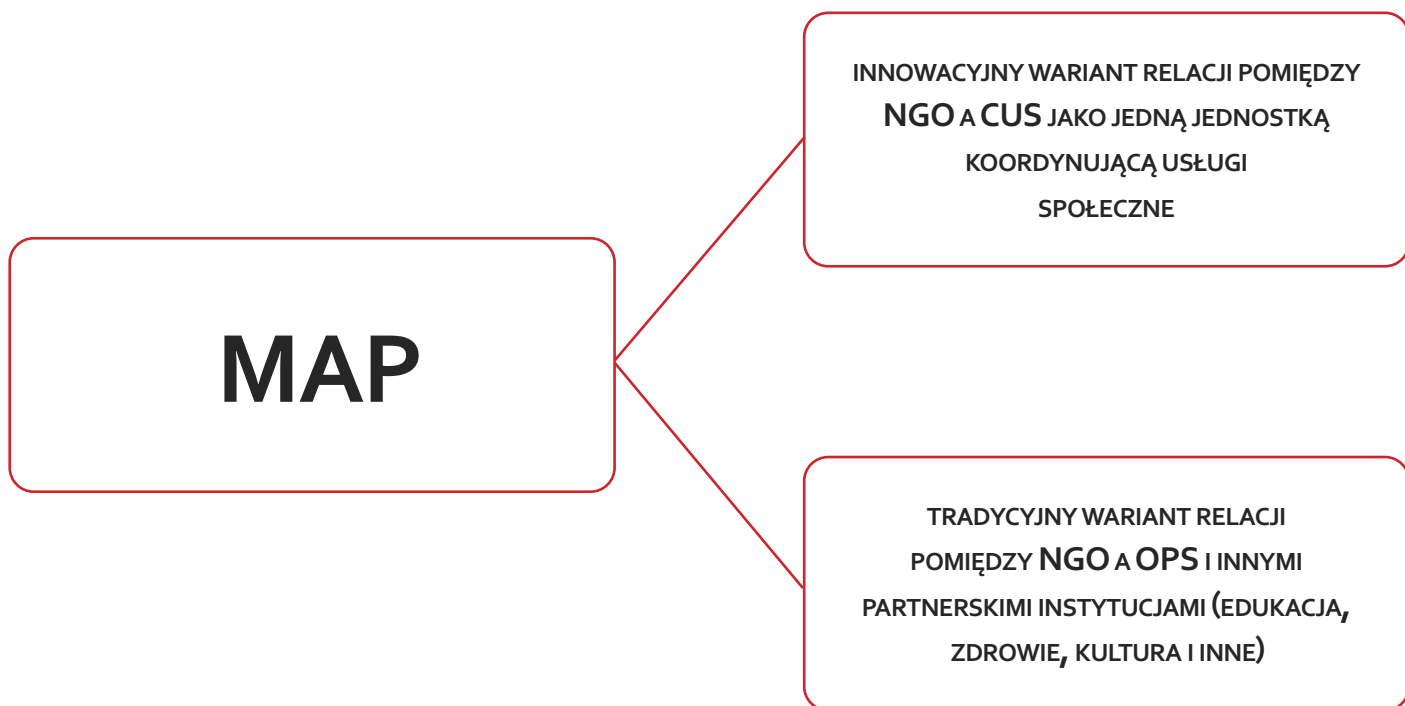
Bezspornym wydaje się, że organizacje pozarządowe chcąc wstępować w rolę bezpośrednich wykonawców usług społecznych poza wiedzą i informacjami o zachodzących zmianach muszą na rynku usług realnie prezentować swoje „najmocniejsze atrybuty”, szczególnie w sytuacji silnej konkurencji potencjalnych wykonawców. Stąd też, skonstruowanie wskazówek dla NGO w czasie wprowadzania zmian systemowych w obszarze usług społecznych wydaje się istotne, bowiem to one będą stykały się ze zmianami niezależnymi od nich a wynikającymi z konkretnych decyzji JST co do kształtu organizowania i świadczenia usług społecznych.

MAP jest prezentowany jako otwarty zbiór scenariuszy działań oraz wzorców narzędzi, które ze wstępnych opinii organizacji obywatelskich są uznawane jako „rozwiązania” warte zastosowania w praktyce. Waga tego typu modelowych rozwiązań wzrasta kiedy pojawiają się w lokalnej architekturze nowe instytucje lub struktury działające na bazie mało jeszcze znanego obszaru prawnego. Propozycja MAP jest przykładem modelu projektowego, który jest wzorcem działań kształtujących

rzeczywistość³, stworzoną przez przestrzeń społeczną o zasięgu lokalnym, odnoszącą się do konkretnego miejsca – gminy jako wyodrębnionego obszaru geograficznego i administracyjnego.

MAP wpisuje się w ideę wielosektorowej polityki społecznej, która rozkłada zadania w planowaniu, organizacji i realizacji usług społecznych na partnerów z różnych sektorów⁴. To też, w modelu dużawaga jest przypisana budowaniu partnerskich relacji międzyinstytucjami zarządzającymi usługami a potencjalnymi wykonawcami usług, bez względu na zastany na danym terytorium wariant powierzenia funkcji zarządzającej, tj. wybór CUS jako jednostki zarządzającej bądź nadal występujący nieprzekształcony Ośrodek Pomocy Społecznej, starający się sukcesywnie rozszerzać kryteria dostępu do usług i samą ich ofertę (kooperacja m.in. ze zdrowiem, kulturą, sportem i rekreacją).

MAP jest skonstruowany tak, aby można było jego elementy konstrukcyjne, czyli scenariusze działań, jako poszczególne modelowe narzędzia stosować w dwóch wariantach relacji międzyinstytucjonalnych, przedstawionych poniżej:

³ B. Glinkowsską: „Modelowanie w procesach usprawniania organizacji - uwagi teoretyczno-metodyczne”, ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS FOLIA OECONOMICA 234, 2010. Wyróżnia ona trzy rodzaje:

1) modele poznawcze - tworzone w celu poznania badanej rzeczywistości: (a) opis badanej rzeczywistości,

(b) prognoza wyjaśniająca zależności przyczynowo-skutkowe występujące w badanej rzeczywistości obecnej i przyszłej, 2) modele decyzyjne - tworzone cele kształtowania badanej rzeczywistości i dokonywania w niej zmian, 3) modele projektowe - tworzone jako wzorce działań realizacyjnych związanych z kształtowaniem badanej rzeczywistości; <https://dspace.uni.lodz.pl/bitstream/handle/11089/286/255-264> [25.06.2023]

⁴ Szerzej M. Grewiński: Wielosektorowolityka społeczna - o przeobrażeniach państwa opiekuńczego, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP, Warszawa 2009.

Uwzględnienie w MAP występowania wariantowości relacji instytucjonalnych jest odzwierciedleniem nie tylko fakultatywności decyzji JST co do jednostki zarządzającej usługami na obszarze gminy, ale także odzwierciedleniem zmiany systemowej w kryteriach dostępu, czyli odchodzenia od selektywności

wsparcia na rzecz powszechności dostępu do usług. Ta wariantowość w modelu pozwala zidentyfikować głównych Interesariuszy MAP, co można przedstawić za pomocą poniższego schematu:

Kluczowi Interesariusze MAP w Gminie

Wariant innowacyjny – powszechność dostępu do usług

Gmina
- wójt/burmistrz,
- urząd gminy

Centrum
Usług
Społecznych

Sektor NGO

Wariant tradycyjny – sukcesywna zmiana od selektywności dostępu do usług i pomocy

Gmina
- wójt/burmistrz,
- urząd gminy

Ośrodek
Pomocy
Społecznej

Sektor NGO

Partnerzy
sektorowi
z obszaru: edukacji,
kultury, ochrony
zdrowia, sportu
i rekreacji

Interesariusze MAP będą działać w przestrzeń społecznej wyznaczonej dwoma ramami, a mianowicie:

RAMY PRZE- STRZENI MODELU ALTERNATYWNEJ PARTYCYPACJI

1) rama „Potrzeby na usługi społeczne/działania wspierające” – oznaczająca propozycje scenariuszy działań oraz ich narzędzia odnoszące się do problemu stopniowego odchodzenia od „selektywności” pomocy i wsparcia (usług) na rzecz powszechności ich dostępu.

Dla danej NGO oznacza to skonstruowanie oferty usług w sposób alternatywny, tj. pod kątem świadczenia ich dla tradycyjnych „klientów pomocy społecznej” jako przygotowania się do takich usług, które świadczone mogą być dla szerszego grona mieszkańców danego terytorium.

RDZEŃ MODELU ALTERNATYWNEJ PARTYCYPACJI

2) rama „Lokalny system organizacji usług /działań wspierających” – oznacza zestaw scenariuszy współpracy odnoszących się do problemu dopasowania przez NGO własnej struktury organizacyjnej do wymogów tej instytucji, która została wybrana decyzją JST jako odpowiedzialna za zarządzanie usługami.

To dopasowanie pozwoli uczestniczyć organizacji w niektórych pracach na etapie organizacji usług w gminie, np.: opracowywanie lokalnego programu usług społecznych, lub opracowywanie i korygowanie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Rdzeniem konstrukcyjnym MAP jest kilka komponentów, na które składają się propozycje scenariuszy działań i ich narzędzia, z których organizacje pozarządowe mogły skorzystać chcąc optymalnie uczestniczyć w kroczącej zmianie systemowej i być partnerem dla instytucji zarządzających w gminie usługami społecznymi.

Oto najważniejsze komponenty MAP:

<p>Scenariusz Organizacyjnych Specjalności NGO</p>	<p>Uniwersalizm struktur NGO wobec decyzji JST o typie instytucji zarządzającej usługami (CUS lub OPS). Narzędzia to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nowe profesje dla kadr (członków) NGO w zakresie współpracy w obszarze usług społecznych, 2) nowe dokumenty NGO dla otoczenia - karta atrybutów/oferta usług/karta stosowanych kryteriów dostępu.
<p>Scenariusz Oceny Lokalnej Pozycji NGO</p>	<p>Analiza pozycji NGO na danym terytorium w zakresie m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przyjęcia określonej roli NGO wobec instytucji zarządzającej usługami społecznymi w Gminie (CUS/OPS) – np. faktyczny zleceniobiorca, rzetelny partner w konsultacjach nad programami rozwoju usług, itd., 2) sprecyzowania specjalizacji w usługach społecznych i preferowanych kryteriów dostępu do nich, 3) zdolności do organizowania usług/działań wspierających dla osób/grup mieszkańców z poza obszarów dotychczasowej działalności statutowej (np. poza pomocą społeczną nowe dziedziny takie jak: kultura, edukacja, ochrona zdrowia, etc.), 4) wykorzystania nowych specjalizacji NGO przez instytucje zarządzającą usługami społecznymi (CUS/OPS) szczególnie na etapie diagnozy i projektu lokalnego programu.
<p>Scenariusz Indywidualnej Strategii Partycypacji NGO</p>	<p>Własna indywidualna strategią partycypacji NGO, ułatwi kontakty niezależnie od typu instytucji zarządzającej usługami społecznymi. Scenariusz działań komponentu pozwoli NGO na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) prezentację zmian w ofercie usług, podkreślających uczestnictwo w fazie modyfikacji zasad dostępu - odchodzenia od selektywności dostępu, 2) zgłaszanie wniosków w lokalnych konsultacjach społecznych – diagnoza, lokalny program usług społecznych - będących wynikiem obywatelskiego researchingu lokalnych potrzeb, 3) formułowanie propozycji wprowadzania w lokalnym systemie zlecenia zadań (usług) modyfikacji związanych z: <ol style="list-style-type: none"> a) preferowaniem ofert z zasadami powszechności dostępu (np. zlecenie działań wspierających dla osób bez konieczności stosowania kryterium dochodowości) b) odchodzeniem od stereotypu „ceny” przy zlecaniu zadań na rzecz takich jak: personalizacja usług, jakość i terminowość, powszechność dostępu.

Prezentowane powyżej komponenty MAP mają charakter uniwersalny, co oznacza że mogą być wykorzystane przez wszystkie organizacje pozarządowe niezależnie od rodzaju sta-

tutowej działalności oraz dotychczasowego układu współpracy instytucjonalnej.

Modelowe specjalności kadr NGO

Proponowane przez MAP nowe specjalności dla członków organizacji pozarządowych nie są ingerencją w ich autonomię tylko propozycją nieformalnego ujęcia w strukturach organizacji takich stanowisk (lub powierzenia zadań), które służą budowaniu relacji z instytucjami zarządzającymi usługami społecznymi. W tej propozycji uwzględnia się funkcjonujące w NGO demokratyczne zasady powierzenia nowych zadań a także wyboru odpowiednich kandydatów do ich przyjęcia.

Propozycje nowych specjalności kierowane są do wszystkich NGO, które zamierzają uczestniczyć w lokalnym systemie organizacji oraz świadczenia usług społecznych / działań wspierających. Organizacje, które zamierzają z proponowanych rozwiązań MAP skorzystać nie muszą stosować reguły jednoosobowego powierzenia tych specjalizacji. Do wewnętrznych decyzji NGO pozostawiona jest ich ilościowa reprezentatywność.

MENEGER NGO DS. USŁUG SPOŁECZNYCH

Specjalność ta nawiązuje do koncepcji Lean Management (tzw. szczupła organizacja/szczupłe zarządzanie)⁵, w której to wyróżnia się pięć reguł:

1) pierwsza reguła – „określenie wartości dla klienta”, (ang. *specify value*), czyli eliminowania w procesie dostarczania usług społecznych takich, które z punktu widzenia potrzeb odbiorcy mogą popsuć ich jakość, dostępność w miejscu i czasie oraz terminowość, a więc zrazić całkowicie do oferowanego produktu/usługi;

2) druga reguła – „zidentyfikowanie strumienia wartości” (ang. *identify the value stream*), czyli poprzedzenie procesu indywidualnego świadczenia usługi czynnościami analitycznymi w zakresie m.in.: identyfikacji źródeł dysponujących takimi usługami, ich zdolności do zaspokojenia wolumenu potrzeb, a także posiadanych rekomendacji co do ich jakości;

3) trzecia reguła – „ciągły przepływ” (ang. *flow*), to zagwarantowanie warunków do płynnego dostarczania usług oraz szybkiego ich uruchamiania dla oczekujących odbiorców;

4) czwarta reguła – „system ssący” (ang. *pull*), która oznacza, że usługi powinny być dostarczane klientowi zgodnie z jego zapotrzebowaniem tj. dokładnie wtedy, kiedy są one potrzebne, dokładnie w takiej ilości, w jakiej są potrzebne;

5) piąta reguła – „dążenie do doskonałości” (ang. *perfection*), oznaczająca wprowadzanie ciągłego monitoringu, bieżącego usprawniania i korygowania procesów dostarczania usług.

Owe pięć reguł sprawia, że nowa specjalność dla kadr NGO charakteryzuje się merytoryczną samodzielnością⁶, popartą dobrą wiedzą i rozeznaniem problematyki lokalnej polityki społecznej, w tym systemów funkcjonujących usług społecznych. Te elementy powinny być uwzględnione podczas analizy kandydatów do sprawowania tej specjalności organizacyjnej.

ZAKRES ZADAŃ MENERERA DS. USŁUG SPOŁECZNYCH

Dodać należy do tych cech także potrzebę spełnienia kilku „miękkich kompetencji” – pozytywnych cech osobowościowych⁷. Osoba, której zarząd NGO powierzy taką specjalność powinna dysponować stosownym pisemnym pełnomocnictwem do wstępowania w relacje międzyinstytucjonalne w obszarze usług społecznych / działań wspierających.

Wg MAP proponowany zakres zadań do wykonywania przez osobę, której powierzone zostanie stanowisko obejmuje m.in.:

1) prezentację aktualnej oferty NGO w zakresie usług społecznych/działań wspierających w lokalnym środowisku instytucjonalnym a także gotowości do przyjmowania zadań zleconych,

2) przedkładanie lokalnym instytucjom zarządzającym i koordynującym usługi społeczne informacji z prowadzonych przez NGO prac nad identyfikacją potrzeb grup społecznych w określonych rodzajach usług lub działań wspierających,

3) koordynowanie w ramach NGO zasad i kryteriów dostępu do usług, w tym preferowanie rozszerzania zasad ich powszechności,

4) inicjowanie w lokalnych środowiskach społecznych akcji zachęcających do korzystania z propozycji usług społecznych,

5) udział w lokalnych konsultacjach oraz zgłaszanie w imieniu określonych grup mieszkańców wniosków w trakcie diagnoz potrzeb wspólnoty oraz opracowywania programów usług społecznych.

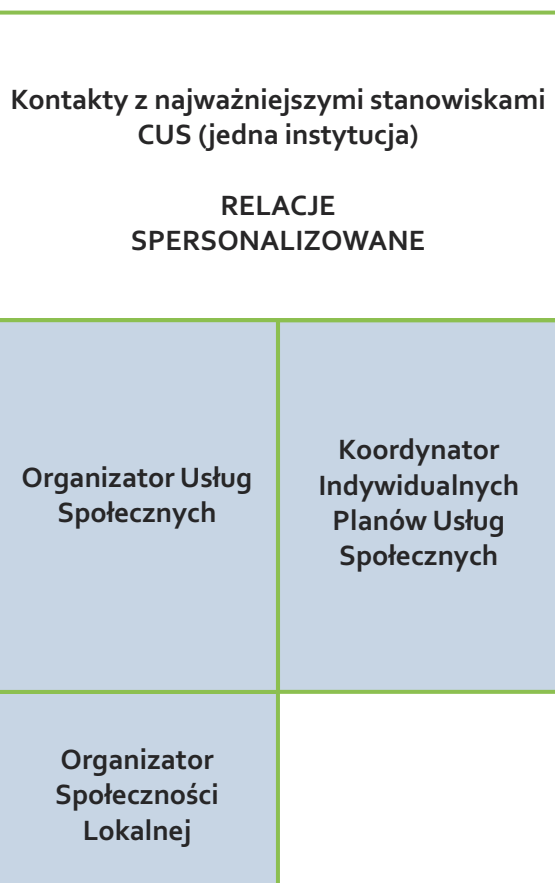
⁵ Patrz: Lean management - <https://pl.wikipedia.org> [20.06.2023]

⁶ Pod pojęciem „pewna merytoryczna samodzielność” przyjmuje się w MAP taki stan wykonywania obowiązków, w którym osoba Menegera US jest niezależna merytorycznie od decyzji zarządu organizacji pozarządowej, przestrzegając przyjęte formalno-prawne statutowe zasady członkostwa, w tym: konieczności dysponowania upoważnieniem zarządu do występowania w imieniu NGO do interesariuszy, reprezentujących instytucje i jednostki organizacyjne JST.

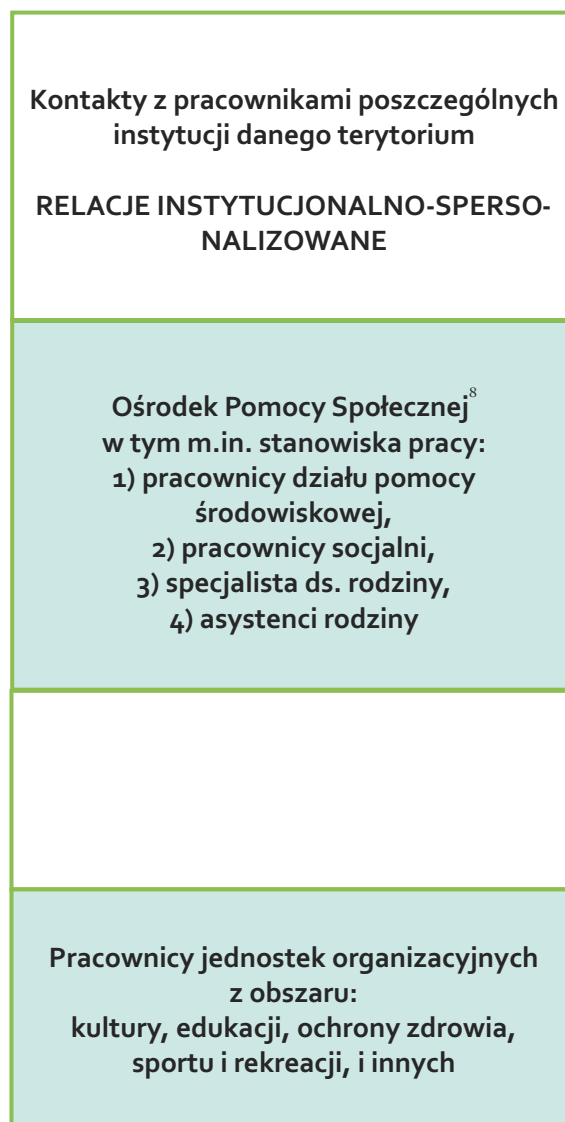
⁷ Zbiór pozytywnych cech osobowościowych obejmuje takie jak np.: stabilność emocjonalna, ugodowość, ekstrawersja, otwartość na nowe doświadczenia, sumienność, empatia, komunikacja, zdolność argumentowania, sugestywność i zdolność słuchania.

Relacje międzyinstytucjonalne Menegera ds. Usług Społecznych wg typu systemu koordynacji i zarządzania usługami społecznymi

Wariant Innowacyjny (CUS)

Wariant tradycyjny (OPS i instytucje partnerskie)

⁸ Na przykładzie schematu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wołominie z 2017r., <http://wolomin.naszops.pl/pliki/plik/schemat-organizacyjny-ops-2017> [29.06.2023]

RESEARCHER DS. OBYWATELSKICH POTRZEB

To specjalność MAP związana z pozyskiwaniem i przetwarzaniem informacji uzyskiwanych w wyniku bezpośrednich kontaktów z członkami lokalnych społeczności a także gromadzeniem i przetwarzaniem ich opinii, wniosków i próśb.

ZAKRES ZADAŃ RESEARCHERA POTRZEB OBYWATELSKICH

są na dwie zasadnicze grupy tematyczne, a mianowicie:

A. Zadania w zakresie indywidualnych i grupowych potrzeb lokalnych społeczności:

1) gromadzenie danych i informacji o potrzebach przyszłych odbiorców bez względu na kryteria dostępu (odchodzenie od selektywności wsparcia),

2) prowadzenie sondaży wśród mieszkańców gminy co do ewentualnego rodzaju usług społecznych jakie powinny zostać uruchomione,

3) organizowanie lokalnych testów użyteczności i przydatności funkcjonujących programów usług społecznych a także oceny stosowanych kryteriów dostępu mieszkańców do poszczególnych ofert,

4) sporządzanie wewnętrznych raportów i analiz obejmujących zwrotne informacje od lokalnej społeczności celem wyeliminowania hipotez oraz nieuzasadnionych założeń przy projektowaniu ofert NGO,

5) poszukiwanie źródeł i sposobów zaspokojenia indywidualnych potrzeb, takich jak np.: (a) usługa pomocy domowej i opieki domowej (wolontariat, pomoc sąsiedzka), (b) usługa opieki pozaszkolnej i zajęć pozalekcyjnych (bank czasu sąsiedzkiego), c) usługi napraw i remontów sprzętu domowego (pomoc sąsiedzka), itp.

B. Zadania w zakresie symulacji nowych rozwiązań:

1) poszukiwanie informacji o działaniach innych organizacji z poza własnego terytorium, sposobach partycypacji w systemie zaspokajania potrzeb na usługi i uruchamiania innowacyjnych technik współpracy,

2) utrzymywanie kontaktów i relacji partnerskich z organizacjami z regionu / krajuo podobnym profilem działalności, zbieranie i wymiana danych i informacji, w tym szczególnie o stosowaniu zasad powszechności dostępu i minimalizowania selektywności wsparcia i pomocy.

Metoda pracy jaka powinna dominować w wykonywaniu zadań Researchera to tzw. poszukiwania bezpośrednie (ang. direct search), co oznacza z kolei, konieczność bezpośredniego docierania do lokalnych społeczności. Zadania tej specjalności podzielone

Uproszczony schemat pracy Researchera

○ Rekonesans potrzeb członków lokalnych społeczności, w tym rodzin i grup wymagających specjalnego wsparcia,

○ Rekonesans zdolności do świadczenia niektórych usług społecznych przy wprowadzeniu kryterium dostępu „Powszechność”,

○ Stały kontakt z instytucjami odpowiedzialnymi za zarządzanie usługami społecznymi

Kandydat na specjalność „Researchera OP” powinien dysponować w miarę względną wiedzą z polityki społecznej oraz posiadać kilka znaczących „miękkich kompetencji”, np.: kreatywność, wnikliwość, wytrwałość w zdobywaniu informacji, umiejętność doboru kluczowych słów i formułowania pytań oraz umiejętność słuchania. Ponadto do kluczowych kompetencji należy także zdolności logicznego myślenia, obserwacji i łączenia ze sobą faktów oraz stosowania selekcji zebranych danych przed ostatecznym formułowaniem raportów.

Researcher OP to także osoba godna publicznego zaufania, albowiem wykonując swoje zadania w terenie musi kierować się także zasadami etycznymi, w tym szczególnie tymi które są związane z bezpośrednim kontaktem z osobami lub rodzinami – np. uczciwości, rzetelności i poufności oraz przestrzeganie przepisów w zakresie ochrony danych osobowych.

Efekty pracy Researchera OP nie będą widoczne w codziennym funkcjonowaniu NGO, ale okażą się nieocenione na etapie budowania nowych relacji międzyinstytucjonalnych (CUS / OPS), albowiem mogą stanowić wiarygodną podstawę budowania lokalnej oferty usług społecznych, odpowiadającej rzeczywistym potrzebom.

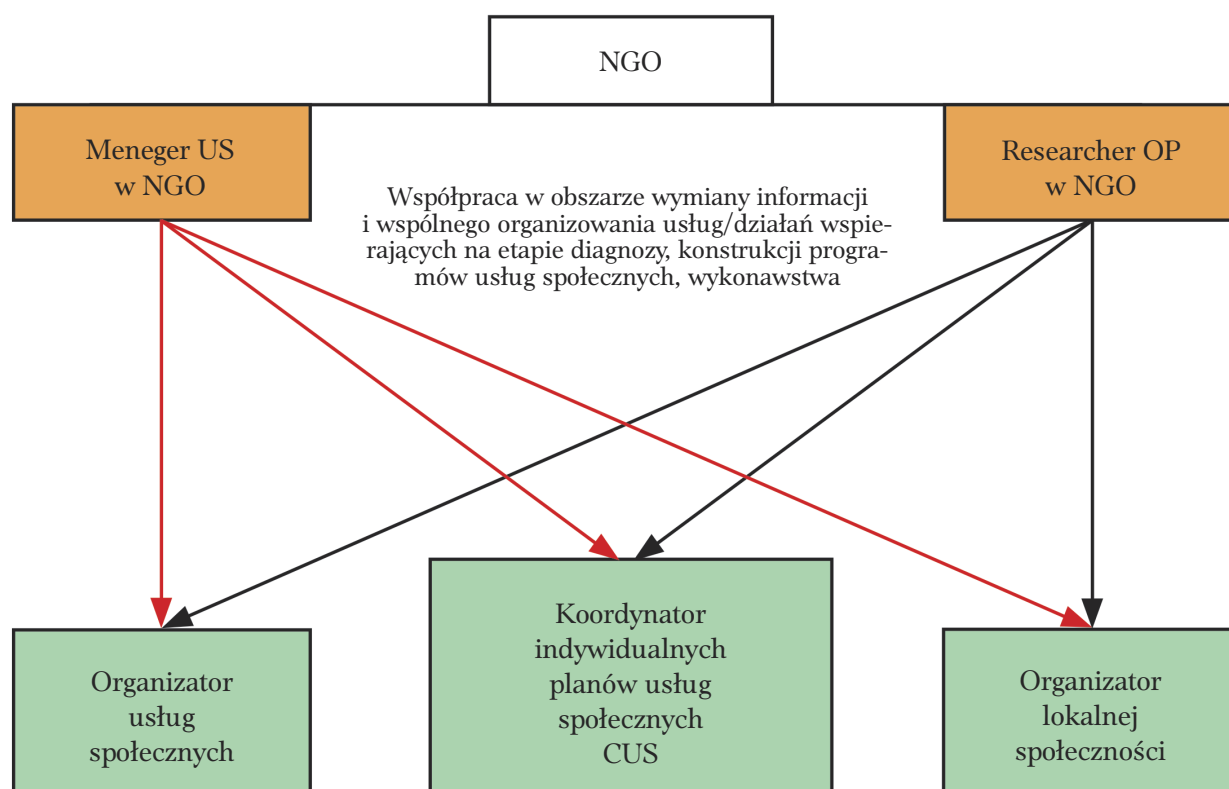
Sine qua non wzajemnych relacji pomiędzy NGO a Instytucją Zarządzającą usługami społecznymi

Modelowe rozwiązania MAP uwzględniają wariantowość zarządzania usługami społecznymi, czyli występowanie dwóch rodzajów instytucji w zależności od decyzji lokalnej jednostki samorządu terytorialnego (JST). W modelu ta różnorodność wykazana została za pomocą wariantu „Innowacyjnego” oraz wariantu „Tradycyjnego”.

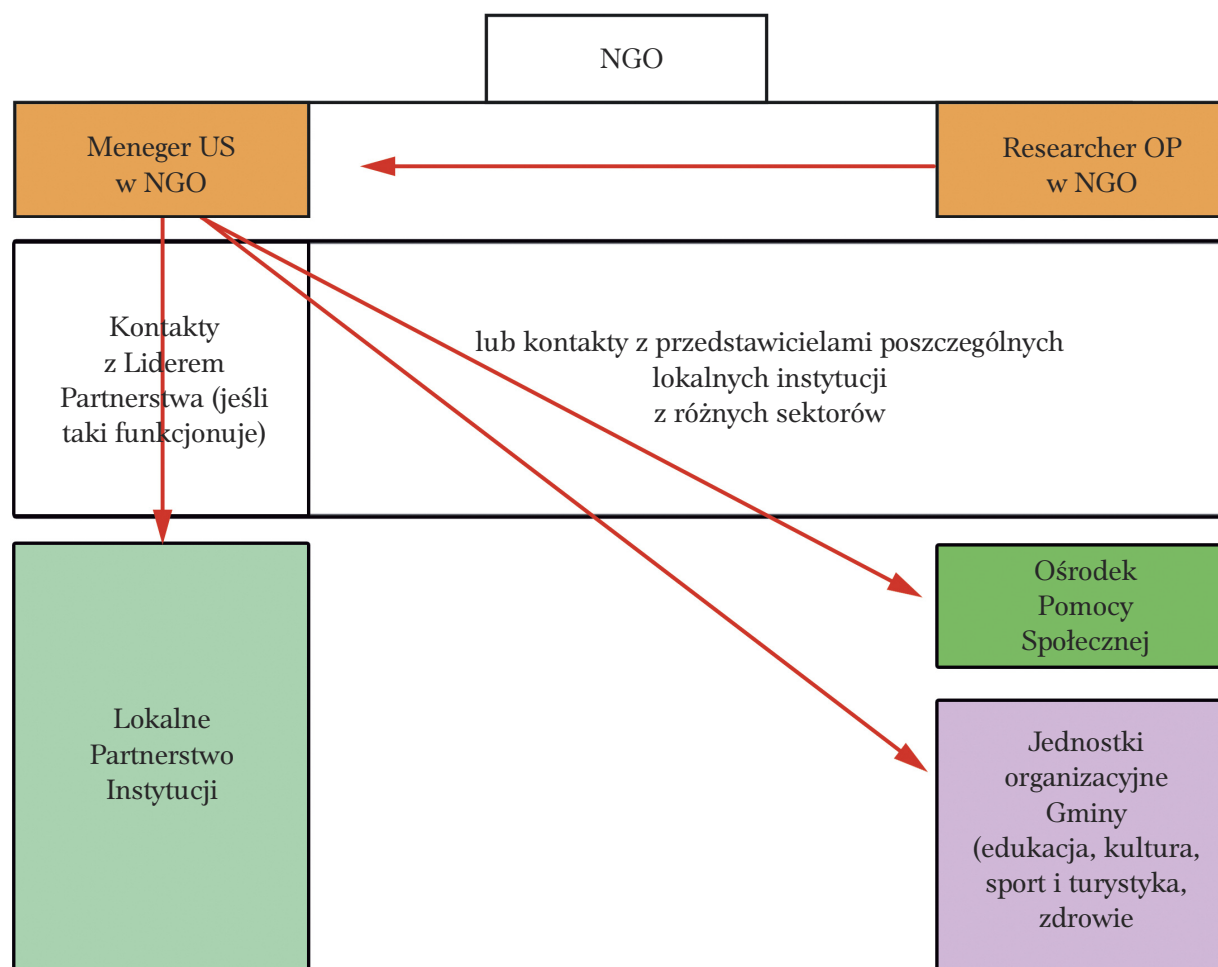
Jednakże w przypadku obu tych wariantów, chcąc korzystać z modelowej propozycji MAP – nowe specjalności NGO – należy bezwzględnie przestrzegać poniższy warunek:

Nowe specjalizacje kadr NGO nie są konkurencyjnymi wobec stanowisk pracy zarówno w Centrach Usług Społecznych jak i nieprzekształconych Ośrodkach Pomocy Społecznej. Nowe specjalizacje NGO są uzupełnieniem funkcji wykonywanych przez pracowników instytucji zarządzających usługami społecznymi, zwłaszcza w kontekście pracy w terenie z lokalnymi społecznościami.

RELACJE NGO W WARIANCIE INNOWACYJNYM

RELACJE NGO W WARIANCIE TRADYCYJNYM (Organizacja Pozarządowa a dotychczasowy Ośrodek Pomocy Społecznej)

Wprowadzenie do struktur organizacyjnych NGO nowych specjalności nie oznacza, iż proces ten wymaga specjalnych rozwiązań prawnych.

Funkcje związane z wykonywaniem charakterystycznych prac w ramach problematyki usług społecznych mogą być powierzane członkom organizacji (lub podmiotów ekonomii społecznej) w sposób nieformalny, po dokonaniu analizy ich doświadczenia, wiedzy i różnych innych kompetencji.

Zdolność organizacyjna NGO

Rodzaje zdolności:

- kultura organizacyjna NGO,
- zdolności ludzkie NGO,
- zdolności finansowe NGO,
- zdolności zasobów rzeczowych,
- zdolności adaptacyjne i analityczne NGO,
- zdolności zarządcze NGO,
- zdolności absorpcyjne NGO,
- zdolność zwiększenia legitymizacji społecznej,
- zdolność zakorzenienia się NGO w lokalnym społeczeństwie

Pozycja NGO na lokalnym rynku usług społecznych – zdolność oraz gotowość do nowych kryteriów dostępu do usług

Nie jest to scenariusz działań obcy dla wielu organizacji pozarządowych, bowiem w praktyce wiele z nich dokonywało lub na bieżąco dokonuje analiz swojej pozycji wobec instytucji zarządzających usługami społecznymi, wobec kryteriów współpracy oraz kryteriów dostępności do usług stosowanych przez organizatorów działań pomocowych i wspierających.

Każda z tych analiz prowadzona jest wobec konkretnego terytorium (gminy) i jego obowiązującej struktury instytucjonalnej, w tym instytucji koordynującej usługi społeczne (nowa jednostka – CUS lub pozostawiony Ośrodek Pomocy Społecznej) a także wobec stosowanych kryteriów dostępu do usług czyli stwierdzenia, czy ma miejsce preferowanie powszechności korzystania z usług, czy nadal dominuje tradycyjne, selektywne kierowanie do nich.

Pojęcie „potencjał organizacyjny NGO” to istotnie ważna kategoria w relacjach międzyinstytucjonalnych, często decydująca o decyzjach powierzających zadania publiczne przedstawicielom sektora obywatel-

skiego. Pod tym pojęciem kryje się wiele cech konkretnej NGO, odzwierciedlających często oczekiwania lokalnego społeczeństwa. Stąd też, warto niektóre rodzaje zdolności organizacyjnych⁹ poddać szczególnej analizie, co ułatwi później formułować własną strategię partycypacji oraz opracowywanie konkretnych ofert na określone rodzaje usług

Drugim istotnym rodzajem analizy związanej z lokalną polityką usług społecznych jest dokonanie oceny gotowości NGO do stosowania określonych kryteriów dostępności do usług, z wyraźnym preferowaniem reguły powszechności dostępu. Temu celowi może służyć proponowane w ramach MAP narzędzie pod nazwą: KARTA USŁUG I KRYTERIÓW DOSTĘPU. Formularz tej karty jako informacji dla instytucji zarządzającej usługami społecznymi na danym terytorium powinien zawierać realne propozycje rodzajów usług wraz z odniesionymi do nich kryteriami lub sygnałami o gotowości stosowania zmian. Przygotowanie takiej „Karty” należy powierzyć Menegerowi US, przy oczywistej współpracy ze wszystkimi, którzy stykali się już z problematyką, działając w NGO.

KARTA USŁUG I KRYTERIÓW DOSTĘPU ORGANIZACJI POZARZĄDOWEJ.....				
L.p.	Nazwa usługi/działania wspierającego	Dotychczas oferowane	Nowe do uruchomienia	Kryterium dostępu
	<i>Przykłady:</i>			
1.	<i>Usługa opieki pozaszkolnej i zajęć pozalekcyjnych</i>	<i>tak</i>	<i>nie</i>	<i>Selekcyjne z gotowością do zmiany na powszechność</i>
2.	<i>Usługa pomocy domowej i opieki domowej</i>	<i>nie</i>	<i>tak</i>	<i>Powszechność</i>
3.	<i>Działanie wspierające – pomoc sąsiedzka</i>	<i>tak</i>		<i>Selekcyjne z gotowością do zmiany na powszechność</i>
4.	<i>Działanie wspierające – wy- darzenia sąsiedzkie, organi- zowane z udziałem mieszkańców</i>	<i>nie</i>	<i>tak</i>	<i>Powszechność</i>
.....			
.....			
Sporządzona w dniu			Meneger ds. usług społecznych	

Jakość wykonania pracy w tych dwóch późszych elementach pracy analitycznej w decydujący sposób będzie rzutować na kształt opracowanej przez dane NGO indywidualnej strategii partycypacji w lokalnym rozwoju usług społecznych.

⁹ Zdolność organizacyjna to umiejętność pozyskania określonych zasobów przez organizację pozarządową, odpowiednie ich alokowanie i przetwarzanie w organizacji, jak również umiejętność uruchamiania procesów zarządzania dla realizacji powierzonych celów – patrz E. Bogacz-Wojtanowska: Zdolności organizacyjne a współdziałanie organizacji pozarządowych, Monografie i Studia Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013, s.182.

Indywidualna Strategia Partycypacji NGO – samookreślenie własnej roli w lokalnym systemie usług społecznych

Przez opracowanie własnej Indywidualnej Strategii Partycypacji, jako elementu koncepcyjnego MAP, każda organizacja pozarządowa będzie skłonna do uściślenia terminu „alternatywna partycypacja” w odniesieniu nie tylko do relacji instytucjonalnych (CUS / OPS) ale także do sprecyzowania swojej roli w lokalnym systemie usług społecznych.

Innymi słowy, nie każda organizacja pozarządowa musi wypełniać rolę wszechstronnego partnera instytucji zarządzającej usługami społecznymi. Ta wszechstronność dotyczy takich procesów jak: diagnozowanie lokalnych potrzeb, określanie dostępnego zasobu wykonawców, opracowywanie lokalnego

programu usług oraz także bezpośredniego świadczenia ich na rzecz mieszkańców gminy. Ta wszechstronność oznacza funkcjonowanie NGO na każdym „odcinku” lokalnego systemu usług społecznych, co musi być poparte posiadanym przez nią potencjałem organizacyjnym.

NGO może wybrać (lub zdecydować się) rolę jednostronną, sprowadzającą się do funkcji partnera – konsultanta w niektórych obszarach lokalnego systemu usług społecznych, np. przyjąć rolę źródła informacji o rodzaju potrzebnych usług, o liczbie osób oczekujących na określone usługi, itd.

Indywidualna Strategia Partycypacji NGO to podpowiedź alternatywnych ról:

**Ngo jako „Wykonawca”
usług społecznych i działań wspierających**

**Ngo jako „Konsultant” lokalnej diagnozy
potrzeb i projektu programu usług społecznych**

Dysponowanie własną Indywidualną Strategią Partycypacji pozwoli ukierunkować organizację pozarządową, a nawet doprowadzić do jej specjalizacji w określonych rodzajach/typach usług społecznych. Prace nad indywidualną strategią pozwolą inspiro-

wać członków organizacji do wewnętrznych analiz i wprowadzania takich zmian, które z punktu widzenia potrzeb lokalnego społeczeństwa będą wypełniały oczekiwania do wykorzystywania „powszechności” jako dominującego kryterium dostępu.

CZĘŚĆ II RELACA Z TESTU MAP

Lokalizacje działań testowych MAP

Działania testujące wraz z osiągniętymi rezultatami zostały przedstawione w specjalnym raporcie, bardzo wyczerpującym i obszernym opracowaniu przygotowanym przez Koordynatora Merytorycznego Testu¹⁰, zawierającym nie tylko opis przebiegu prac Zespołów Testujących procedury Modelu MAP, ale również wiele zgłoszonych wniosków i rekomendacji z obszaru problematyki wdrażania systemu usług społecznych.

Ścieżka Testu MAP przewidywała wykonanie następujących etapów prac:

1) zidentyfikowanie na danym terytorium testu organizacji pozarządowej gotowej do udziału w eksperymencie MAP oraz przeprowadzenie z nią negocjacji na temat warunków uczestnictwa,

w tym: określenie jej zdolności i potencjału organizacyjnego,

2) przeanalizowanie i ustalenie kryteriów istotnych dla poszczególnych procedur/działań MAP, w tym określenie tzw. karty usług i kryteriów dostępu do nich, charakterystycznej dla danego terytorium testu,

3) testowe wdrożenie elementów Indywidualnej Strategii Partycypacji NGO, biorącego udział w procedurach nawiązania współpracy instytucjonalnej,

4) przygotowanie terytorialnych raportów końcowych wraz z wnioskami i rekomendacjami, które stanowiły podstawę scalonego, ogólnego raportu Koordynatora Merytorycznego.

Województwo Lubelskie

Województwo Łódzkie

Lokalizacje Testu MAP

1.) Tomaszów Lubelski, 2.) Krzywdza, 3.) Krzczonów

1.) Aleksandrów Łódzki

¹⁰ A. Szkutnicka, Koordynator Merytoryczny Testu w ramach projektu pn.: Wzmocnienie Kompetencji – Alternatywna partycypacja NGO w rozwoju usług społecznych dla rodzin”, dofinansowanego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, opracowanie pt.: Raport końcowy z testowania procedur nawiązania współpracy organizacji pozarządowych/innych podmiotów ekonomii społecznej z jednostkami samorządu terytorialnego w ramach „Modelu Alternatywnej Partycypacji organizacji pozarządowych w rozwoju lokalnych usług społecznych”, Janów Lubelski, kwiecień 2023 r., opracowanie w zbiorze archiwalnym Punktu Edukacyjno-Informacyjnego MAP JSNP Humanus.

Organizacje pozarządowe w MAP

1. Stowarzyszenie Nowe Miasto z Tomaszowa Lubelskiego
2. Spółdzielnia Socjalna „Promyk Nadziei” z Krzywdy
3. Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych z Krzczonowa
1. Fundacja Osób Społecznie Aktywnych –F.O.S.A z Aleksandrowa Łódzkiego

FRAGM. Z RAPORTU KOŃCOWEGO TESTU MAP (STR.15)

○ **WSZYSTKIE TERYTORIA TESTU MAP ZALICZONE ZOSTAŁY DO TZW. WARIANTU TRADYCYJNYCH RELACJI MIĘDZYINSTYTUCJONALNYCH, CO OZNACZA ŻE PODMIOTEM ODPOWIEDZIALNYM PRZED LOKALNĄ SPOŁECZNOŚCIĄ ZA KOORDYNOWANIE, ORGANIZOWANIE I DOSTARCZANIE USŁUG SPOŁECZNYCH BYŁ I JEST NADAL OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ**

Zastany stan relacji „NGO – instytucja zarządzająca usługami” na terytoriach Testu MAP narzucił także rodzajowy zbiór preferowanych usług społecznych, które kojarzone są z ich wąską specjalizacją, odnoszącą się do sfery pomocy społecznej, wspieraniem rodziny i osób z niepełnosprawnościami.

Można stwierdzić, że lokalizacje testowe charakteryzowały się swoistym „pewnym rozdrobnieniem w zarządzaniu usługami” – nie było jednego ośrodka koordynującego, a w zakresie planowania usług odpowiedzialność spoczywała na poszczególnych jednostkach organizacyjnych samorządu terytorialnego.

Sektor NGO w Teście MAP – notki informacyjne

Organizacje pozarządowe, które zgodziły się na udział w teście procedur MAP, działają w różnych sferach działalności pożytku publicznego oraz posiadają bardzo zróżnicowany staż swojej aktywności obywatelskiej. Wszystkie te organizacje łączy jednak gotowość zaangażowania się w rozwijanie lokalnych systemów usług społecznych oraz podejmo-

wanie się świadczenia takich usług, które odpowiadają potrzebom wspólnot i są możliwe do wykonania przez posiadany przez nie potencjał.

Zespoły Testujące wspólnie z wybranymi organizacjami przygotowały skrócone ich charakterystyki. Oto one:

● Stowarzyszenie Nowe Miasto z Tomaszowa Lubelskiego

Stowarzyszenie „Nowe Miasto” działa od 2007 r., specjalizując się głównie w takich usługach jak:

- (a) działania edukacyjne - prowadzenie szkoły gimnazjalnej i zawodowej oraz poradni psychologiczno-pedagogicznej,
 - (b) działania opiekuńczo-wychowawcze – prowadzi młodzieżowy ośrodek psychoterapii oraz młodzieżowy ośrodek wychowawczy.
- Stowarzyszenie jest pracodawcą na lokalnym rynku pracy. Ponadto, podejmuje się wielu działań wspierających, w tym m.in.: na rzecz propagowania rozwoju intelektualnego dzieci i młodzieży, na rzecz zmiany kwalifikacji zawodowych, na rzecz osób wykluczonych na rynku pracy, na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych. Stowarzyszenie jest wykonawcą niektórych usług społecznych, zleczanych przez JST (tj. MOPS Tomaszów Lub.) w obszarze usług opiekuńczych, natomiast w ramach partnerskiej współpracy należy odnotować rolę konsultanta dokumentów strategicznych i planistycznych Miasta Tomaszów Lubelski.

FRAGM. Z RAPORTU KOŃCOWEGO TESTU MAP (STR.21)

○ **WEDŁUG CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA ORGANIZACJA TA NIE JEST ZAINTERESOWANA UZYSKANIEM STATUSU PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO ZGODNIE Z USTAWĄ O EKONOMII SPOŁECZNEJ**

● Spółdzielnia Socjalna „Promyk Nadziei” z Krzywdy

Organizacja ta jest podmiotem nie tylko działającym w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej ale także w sferze gospodarczej, specjalizując się w usługach cateringowych oraz usługach opiekuńczych i opieki wytchnieniowej a także asystenturze osoby niepełnosprawnej. Usługi społeczne kierowane są głównie do osób starszych, schorowanych, niesamodzielnych życiowo oraz osób niepełnosprawnych i członków ich rodzi. Usługi społeczne są realizowane na podstawie zleceń z JST oraz zapytań ofertowych.

Spółdzielnia Socjalna jest w gminie i regionie znana jako wiarygodny partner oraz znaczący pracodawca na lokalnym rynku pracy.

FRAGM. Z RAPORTU KOŃCOWEGO TESTU MAP (STR.20)

○ WEDŁUG ZARZADU SPÓŁDZIELENI „PROMYK NADZIEI”, PODMIOT TEN JEST ZAINTERESOWANY UZYSKANIEM STATUSU PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO ZGODNIE Z USTAWĄ O EKONOMII SPOŁECZNEJ

● Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet w Krzczonowie

Organizacja skoncentrowana na działaniach integrujących środowisko kobiet poprzez ich aktywność w sferze kulturalnej, rekreacyjnej oraz edukacyjnej. Działalność usługowa jest jednostronna, skoncentrowana głównie na typowych działaniach z zakresu pomocy społecznej dla najsłabszych ekonomicznie rodzin i osób, będących mieszkańcami Gminy Krzczonów. We współpracy z OPS Krzczonów organizacja uczestniczy w realizacji zadań Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa. Innych usług społecznych organizacja nie świadczy, lecz jest zainteresowana poszerzeniem dotychczasowego profilu działalności.

FRAGM. Z RAPORTU KOŃCOWEGO TESTU MAP (STR.18)

○ CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA NIE WYKAZUJĄ ZAINTERESOWANIA UZYSKANIEM STATUSU PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO ZGODNIE Z USTAWĄ O EKONOMII SPOŁECZNEJ

● Fundacja Osób Społecznie Aktywnych F.O.S.A z Aleksandrowa Łódzkiego

Organizacja dysponująca sporym doświadczeniem w działalności społecznej, mająca uznanie na lokalnym rynku usług społecznych. Najbardziej rozpoznawalnymi działaniami są te wpisane w takie obszary zadań pożytku publicznego jak: edukacja, kultura, profilaktyka oraz integracja europejska, ochrona środowiska, przedsiębiorczość. W czasie Testu MAP świadczone usługi społeczne to: (a) prowadzenie Domu Pomocy Społecznej w Rąbieniu dla mężczyzn z niepełnosprawnością intelektualną, (b) wsparcie osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, (c) prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej w Rąbieniu dla osób z niepełnosprawnościami wraz z usługami aktywizacji zawodowej i społecznej celem wejścia na otwarty rynek pracy.

Organizacja aktywnie włączyła się w pomoc dla uchodźców z Ukrainy, szczególnie organizując zajęcia dla dzieci z nauki języka polskiego i inne.

FRAGM. Z RAPORTU KOŃCOWEGO TESTU MAP (STR.17)

○ FUNDACJA FOSA NIE JEST ZAINTERESOWANA UZYSKANIEM STATUSU PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNEGO ZGODNIE Z USTAWĄ O EKONOMII SPOŁECZNEJ

OCENA TESTOWYCH DZIAŁAŃ

– wybrane tezy z Raportu Końcowego Testu MAP

Przebieg działań testowych należy ocenić bardzo pozytywnie, co należy zawdzięczać przyjętej strukturze zarządzania czynnościami i pracami analitycznymi wykonanymi przez Zespoły Testowe oraz pod nadzorem Koordynatora Merytorycznego Testu. Zadania testowe wykonano we wszystkich elementach MAP, tj. procedurach kontaktów z instytucjami zarządzającymi usługami społecznymi, narzędziach wzmocnienia kompetencji NGO (nowe specjalności kadr), oraz narzę-

dziach wzmocnienia pozycji NGO (karta dostępu i usług).

Szczegółowy opis zdarzeń Testu MAP został przedstawiony przez Koordynatora Merytorycznego, Panią Agnieszkę Szkutnicką w końcowym raporcie. Poniżej prezentowane są wybrane tezy z tego raportu zarówno z punktu widzenia NGO biorących udział w teście oraz z punktu widzenia Zespołów Testowych¹¹.

Działanie testowe: Nowe specjalności w strukturze organizacyjnej NGO

Opinia

Wg NGO:

- ✓ organizacje pozarządowe preferują nieformalne wprowadzanie tych specjalności jako zestaw dodatkowych obowiązków do już pełnionych funkcji, albowiem liderzy tych organizacji są najbardziej rozpoznawalni w lokalnym środowisku oraz dysponują największym zasobem wiedzy na jego temat, a ponadto specjalności te wymagają zaawansowanych „kompetencji”, których nie każdy członek organizacji jest w stanie wypełnić,
- ✓ organizacje pozarządowe posiadające formę biznesową, a także dłuższy staż działalności, np. spółdzielnie socjalne kojarzą fakt ewentualnego wprowadzenia nowych specjalności z powstaniem dodatkowych obciążeń finansowo-kosztowych, więc nie preferują formalnego wprowadzenia tych specjalności do swoich struktur,
- ✓ organizacje o małym stażu działalności lub dopiero zaczynające swą działalność w obszarze usług społecznych preferują nowe specjalności z racji m.in.: poprawy wewnętrznych relacji, polepszenia kontaktów z ośrodkami pomocy społecznej (w przyszłości z CUS),

Wg Zespołów Testujących:

- ✓ należy docenić korzyści z ewentualnych zmian w strukturach organizacyjnych pod wpływem nowych specjalności, bowiem gwarantuje to zwiększenie stopnia partycypacji NGO w lokalnym rynku usług społecznych,
- ✓ nowe specjalności NGO wprowadzania nową jakość w dotychczasowych relacjach z instytucjami zarządzającymi usługami społecznymi, i inspirują do wprowadzania zmian w systemie koordynacji usługami (np. przygotowywanie się do wprowadzenia instytucji CUS)

¹¹ Na podstawie tez zawartych w Raporcie Końcowym na str. 91-96.

Działanie testowe: Wybór roli NGO w lokalnym systemie usług społecznych

Opinia

Wg NGO:

- ✓ większość organizacji stwierdziła jednoznacznie, że bez analizy SWOT własnego potencjału (karta oceny) nie da się odpowiedzialnie podjąć decyzję o jednej z proponowanych ról w MAP (wykonawca/konsultant),
- ✓ testowe formy analizy SWOT pozwoliły zorientować się we własnych deficytach i wyznaczyć kierunku do bardziej zrównoważonego rozwoju organizacji,
- ✓ organizacje pozarządowe starają się przyjąć rolę wykonawcy usług społecznych albowiem rola tylko konsultanta wydaje się mniej prestiżowa.

Wg Zespołów Testujących:

- ✓ podjęcie decyzji przez NGO o wyborze konkretnej roli na lokalnym rynku usług społecznych w dużej mierze zależne jest od nastawienia JST do współpracy,
- ✓ podjęcie decyzji przez NGO o wyborze konkretnej roli na lokalnym rynku usług społecznych w dużej mierze zależne jest od nastawienia JST do współpracy,
- ✓ przyjęcie wybranej roli przez NGO uzależnione jest w dużej mierze od samooceny, od poziomu wiedzy o własnym potencjale oraz o konieczności edukacyjnego uzupełniania wartości organizacji.

Działanie testowe: Karta usług i kryteriów dostępu – gotowość NGO do zasad powszechności korzystania z usług społecznych

Opinia

Wg NGO:

- ✓ narzędzie to jest przydatne w przygotowywaniu ofert dla JST albowiem poprzez swoją adekwatność do zdiagnozowanych potrzeb środowiskowych wskazuje na te rodzaje usług, które dana organizacja jest w stanie realizować lub w przyszłości się podjąć,
- ✓ narzędzie to pozwala także zorientować się JST w konieczności modyfikowania katalogu usług społecznych i wprowadzaniu w nim zmian dopasowanych do oczekiwań mieszkańców,

- ✓ organizacje pozarządowe są skłonne do odstępowania od dotychczasowych kryteriów dostępu pod warunkiem uzyskiwania jasnych i pewnych informacji od decyzjach JST, co do preferowanych kryteriów dostępu, co do procesu zlecenia, co do wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację usług,
- ✓ organizacje o małym stażu swojej działalności by sukcesywnie odchodzić od selektywności udzielanego wsparcia, potrzebują wewnętrznego uporządkowania wiedzy (zamiany mitów na wiedzę) oraz sprzyjających czynników zewnętrznych, np. po stronie JST należy dostrzegać pomoc społeczną szerzej niż jednostronne oddziaływanie na sytuację tylko określonych grup mieszkańców.

Wg Zespołów Testujących:

- ✓ działania analityczne z wykorzystaniem tego narzędzia podkreślają profesjonalizm NGO w umiejętności rozdzielenia osobistych potrzeb i interesów poszczególnych członków organizacji (np. zabezpieczenia się przed krytyką lokalnych społeczności) od celów i misji organizacji (np. współuczestniczenia w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej),
- ✓ profesjonalne podejście NGO do narzędzia analitycznego oznacza, że wyniki tej pracy powinny być przedstawiane rzetelnie mieszkańcom, co powodowałoby unikanie w późniejszym czasie sytuacji konfliktogennych,
- ✓ ważnym w kontekście zmian w kryteriach dostępu do usług jest zdecydowane odchodzenie od kryterium dochodowości na rzecz takich jak: wiek, stan zdrowia, stopień niepełnosprawności, przy czym ich selektywne stosowanie znowu prowadzi do kryteriów selektywnych.

Zbieżność poglądów uczestników Testu MAP dotyczyła następujących poniższych kwestii:

Wszyscy uczestnicy testu są zgodni w poglądzie, że procedury MAP podnoszą poziom potencjału organizacji pozarządowych w kilku obszarach, w tym przede wszystkim w:

- 1) edukacyjnym – interpretowanym jako wiedza o lokalnym systemie usług społecznych i doprecyzowanym w nimi miejscu danej organizacji, a także wiedzy o własnym realnym potencjale, zasobach i szansach na przyszłość,
- 2) współpracy instytucjonalnej – interpretowanej jako przejście na wyższy poziom kontaktów, wpisujących się w reguły partnerstwa,
- 3) realizacji usług społecznych – interpretowanym jako wiedza o właściwym przygotowywaniu oferty oraz wskazywaniu kierunków rozwojowych dla instytucji zarządzającej usługami społecznymi

Kilka zidentyfikowanych barier w Teście MAP o charakterze ogólnokrajowym

Wspólna praca organizacji pozarządowych a także Zespołów Testowych w trakcie przebiegu testu rozwiązań MAP pozwoliła zobrazować kilka najbardziej widocznych i odczuwalnych we wzajemnych relacjach instytucjonalnych barier. Ich charakter nie odnosi się do testowych lokalizacji i można zaryzykować stwierdzenie, że jest on bardziej ogólnokrajowy. Oto bariery umieszczone na liście trudności we wdrażaniu procedur MAP:

Bariera pierwsza

■ Niewystarczający potencjał NGO do uczestniczenia w kroczącej zmianie systemowej

Organizacje pozarządowe, aby stać się pełnowartościowym partnerem dla JST muszą podnieść poziom swojego potencjału organizacyjnego, w tym nie tylko wiedzy i kwalifikacji do świadczenia usług społecznych, ale przede wszystkim zasobów technicznych. Praktycznie wszędzie występują potrzeby na niektóre rodzaje usług społecznych, w tym głównie opiekuńczych, opieki wychnieniowej oraz zdrowotno-rehabilitacyjnych. Bez posiadania własnego sprzętu technicznego, sprzętu gwarantującego mobilność i odpowiednią jakość trudno zostać oczekiwanym partnerem JST.

Bariera druga

■ Jak najszybsze odejście od zasady fakultatywności decyzji JST co do typu instytucji zarządzającej usługami

Organizacje pozarządowe uważają, że w lokalizacjach gdzie nadal w lokalnym systemie usług społecznych dominującą rolę odgrywa (nieprzekształcony) Ośrodek Pomocy Społecznej a JST nie wykazuje gotowości do poszerzania katalogu wykonawców usług o reprezentantów III sektora nie ma możliwości aktywnego uczestnictwa w kroczącej zmianie systemowej, nie mówiąc już o zmianie systemu kryteriów dostępu do usług.

Bariera trzecia

■ Brak jednego ośrodka koordynującego system usług społecznych to trudność we wprowadzaniu zmian w kryteriach dostępu

W lokalizacjach gdzie dominuje „tradycyjny” system organizowania usług społecznych, oparty na ewentualnych partnerskich relacjach pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Gminy bardzo trudno jest wprowadzić nowe kryteria dostępu mieszkańców do różnych usług. To proces trudny, w którym konieczne jest pokonywanie wielu „pojedynczych” poglądów, skomplikowanych wewnętrznych procedur każdej instytucji. Przez to następuje zamknięcie się JST na szeroki katalog usług i katalog wykonawców.

Bariera czwarta

■ Brak jasnego horyzontu decyzji JST o kształcie systemu organizacji usług społecznych

We wszystkich lokalizacjach testu MAP, co oznaczać może analogiczną sytuację wobec pozostałych terytoriów w kraju, nie odnotowano wyraźnego komunikatu ze strony JST o planie przekształcenia dotychczasowej struktury ośrodka pomocy społecznej w nową z wyraźną rolą koordynującą jednej instytucji (np. CUS). Organizacje pozarządowe najczęściej spotykają się z „obrazem rozmytym” w zakresie ewentualnych decyzji JST. W kwestiach przekształceniowych dominująca rola powinna należeć do ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego, który w sposób bardziej widoczny i promujący powinien zachęcać do zmian.

EKSPERCI MAP

do Państwa dyspozycji

Od stycznia 2023 r. działała przy JSNP HUMANUS w Janowie Lubelskim specjalny ośrodek edukacyjnoinformacyjny z myślą o potrzebach organizacji pozarządowych oraz indywidualnych osób w obszarze tematów współpracy z CUS-ami/ lub OPS-ami w zakresie organizowania usług społecznych dla rodzin i mieszkańców gmin.

Dyżury online ze specjalistami:

1. Prof. dr hab. Mirosław Grewiński – dyżur pierwszy piątek każdego miesiąca w godzinach 10.00-11.00
2. Dr Paweł Wiśniewski – dyżur druga środa każdego miesiąca w godzinach 10.00-11.00
3. Mgr. Ewa Pelczarska – dyżur trzecia środa miesiąca w godzinach 10.00-11.00
4. Dr Joanna Lizut – dyżur ostatni piątek każdego miesiąca w godzinach 10.00-11.00

Spotkania odbywają się w formie wirtualnej pod poniższym linkiem:

<https://meet.google.com/evc-bjda-wfq>

Pytania do specjalistów: specjalisci@jsnphumanus.pl

Serdecznie zapraszamy do korzystania
ze wsparcia naszych doradców

Projekt Wzmocnienie Kompetencji – *Alternatywna partycypacja NGO w rozwoju usług społecznych dla rodzin*
dofinansowany ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021 – 2030.

Obserwatorium
CUS
w Lublinie

PRZYDATNE KONTAKTY I ADRESY

**Obserwatorium Centrów Usług Społecznych
w Lublinie**

Siedziba Obserwatorium

ul. Frezerów 3

20-209 Lublin

woj. lubelskie

tel.: 787 805 030

e-mail: obserwatorium@fundacjakiscis.pl

strona: <https://cusy.pl/>